

In **Satellite Queens** portretteert Bregtje van der Haak de vier presentatrices die op de arabische zender MBC een opzienbarende, extreem goed bekeken, taboeverpulverende takshow bestieren. *VARA TV Magazine* sprak twee van de dames.

TEKST MINOU OP DEN VELDE FOTO FRANK RUITER

M.O.-Oprahs

Wekelijks zien schotelbezitters over de hele wereld hoe vier welbespraakte presentatrices heikele sociaal-maatschappelijke kwesties ter tafel brengen. Het viertal, bestaande uit Fawzia Salama (67, afkomstig uit Egypte, nu woonachtig in Londen), Rania Barghout (29, afkomstig uit Libanon, nu woonachtig in Londen), Farah Bseiso (Palestijnse, woonachtig in Syrië) en de gesluierde Muna Abu Suleiman (de eerste Saoedi-Arabische vrouw op televisie), is afkomstig uit verschillende regio's en verwoordt zo de verschillende meningen die er in het Midden-Oosten leven. *Kalam Nawaem* trekt wereldwijd meer dan 200 miljoen kijkers. Het wordt uitgezonden door MBC, het eerste onafhankelijke televisiestation dat Arabisch gesproken programma's maakt. De talkshow beleeft inmiddels het zesde seizoen en is een kijkcijferhit. De presentatrices hebben een sterrenstatus bereikt.

●●● **Fawzia Salama** 'Ik ben journalist en ben in 1990 begonnen met televisie, bij MBC in Londen. Vijf jaar lang beantwoordde ik kijkersvragen in een succesvolle talkshow. Toen MBC verhuisde naar Dubai stopte ik even met televisie, tot ik werd gevraagd voor *Kalam Nawaem*. Ik zei meteen: ik doe mee. Ik had al een groot publiek als journalist in

de Arabische wereld, en dit programma zou me een band verschaffen met mensen uit 22 Arabische landen. Inmiddels krijg ik brieven uit de hele wereld. En als ik uit winkelen ga, komen mensen vaak op me af om te vertellen dat ze gekeken hebben.'

'Ik heb niet met mijn ouders hoeven knokken om journalist te worden, integendeel. Werkende vrouwen zijn in Egypte geen noviteit. Mijn vader stimuleerde me in Engeland te studeren en zei: "Je hebt nog tijd zat voor een gezin." Hij had grote verwachtingen van mij.'

'Op bescheiden vlak moest ik wel wat strijd leveren. Toen ik ooit een mannelijke redacteur opvolgde, ontdekte ik dat ik een lager salaris kreeg. Dat heb ik met succes bevochten. Maar om daar het zelfvertrouwen voor te krijgen, heb je op de achtergrond steun nodig. Die steun proberen wij onze kijkers met *Kalam Nawaem* te geven.'

●●● **Rania Barghout** 'Ik begon op mijn negentiende als Engelstalige nieuwslezeres bij de nationale televisie van Libanon, rond 1989. Ik viel vervolgens op bij MBC omdat ik er erg Arabisch uitzag. Dat was nogal belangrijk, want Saoedische vrouwen mochten toen niet op televisie verschijnen. Ze zochten daarom iemand met een Arabisch ogend gezicht die uit elk Arabisch land zou kunnen

komen. Dus als je me in het Koeweitse blok zag kwam ik uit Koeweit, en in het Marokkaanse blok was ik Marokkaans. Inmiddels ben ik 39 en wil ik me richten op maatschappelijke programma's, die handelen over hoe kinderen en vrouwen opgroeien in de Arabische wereld.'

●●● **Salama** 'Ons doel met *Kalam Nawaem* is om zoveel mogelijk mensen te bereiken en vrouwen te helpen hun rol in de maatschappij te verheffen. Ik wil dat vrouwen stoppen met te zeggen: ik ben "maar" huisvrouw en moeder. Huisvrouw en moeder zijn de belangrijkste rollen die vrouwen kunnen spelen. Daarnaast vind ik dat vrouwen moeten ophouden te denken dat hen alleen een plaats in de samenleving is gegund als ze maatje twaalf hebben, blond zijn en grote borsten hebben. Ik wil dat vrouwen zichzelf accepteren zoals ze zijn.'

'Het afgelopen jaar hebben we onderwerpen besproken die in de Arabische wereld heel controversieel zijn, zoals homoseksualiteit en masturbatie. Zo dwingen we de kijkers om die onderwerpen ook thuis te bespreken. Dat lokt verschillende reacties uit. Sommige zeer conservatieve lieden denken dat wij de zieltjes van hun echtgenotes zullen corrumperen. Veel vrouwen in de twintig en dertig zien ons als rolmodellen. En er is een middengroep van vrouwen rond de veertig die er stiekem naar verlangen ook zo te zijn als wij. Er heerst angst dat wij zo bekend en invloedrijk zijn dat we vrouwen bevooroordeeld willen maken jegens mannen. Maar dat is niet het geval. Onze boodschap is dat de een niet beter is dan de ander, en dat man en vrouw elkaar kunnen aanvullen in een relatie. Er was een man die schreef: "Je brengt altijd het standpunt van vrouwen naar voren, en je vertelt nooit wat mannen voelen," maar ik antwoordde: "Dit is een vrouwenprogramma. Je bent van harte welkom als gast, maar dit is ons uurkje."'

'Of wij feminist zijn? Toen ik jong was fascineerde het feminisme me en las ik alle boeken. Veertig jaar geleden was dat zinvol. Maar de wereld is nu zo vooruitgegaan dat je niet alle menselijke problemen kunt wijten aan de achtergesteldheid van vrouwen. Het is positiever om te zeggen: op bepaalde vlakken is er een tekort aan vrouwen, dus laten we dat oplossen. Analfabetisme, onderwijs, gezondheid en kinderopvang regelen voor werkende vrouwen vind ik belangrijker. Wij gaan verder dan *sexual politics*.'

●●● **Barghout** 'Ik ben absoluut geen feministe. Ik geloof niet in volledige gelijkwaardigheid van man en vrouw. Mannen zijn fysiek sterker, maar vrouwen hebben meer mentaal

Rania Barghout (links) en Fawzia Salama

uithoudingsvermogen. Ik zie feministen met kort haar die er ook echt zo uitzien. Waarom moet je er als een man uitzien om duidelijk te maken dat je feminist bent? Als Libanese mag je trouwens alles. Maar in Saoedi-Arabië moet er nodig wetgeving komen die de positie van vrouwen verandert. Je mag daar als vrouw niet eens autorijden. Erger is dat veel vrouwen daar analfabeet zijn, en dat is een schande. Want één van de belangrijkste dingen die onze profeet gezegd heeft is dat we onderwijs moeten krijgen. De vrouw speelt in het gezin de belangrijkste rol bij de opvoeding. Dus als je als man een goede moeder voor je kinderen wilt, heb je echt een ontwikkelde vrouw nodig, want anders is ze gewoon een ezel.'

'Ja dat is toch zo? Wat onderscheidt een vrouw zonder achtergrond of opleiding, zonder toegang tot de wereld, van een ezel?'

●●● **Salama** 'Rania en ik bevinden ons in de discussies bij *Kalam Nawaem* stevast tegenover elkaar. Zij houdt ervan te shockeren, terwijl ik juist de teugels aanhaal. Maar dat gaat in goede verstandhouding, we hebben ieder onze eigen rol. Muna komt uit Saoedi-Arabië en spreekt vanuit het gezichtspunt van de goede moslim. En soms wil ik daar doorheen breken. Farah is een Palestijnse actrice vol emotie, zij stort haar hart uit.'

●●● **Barghout** 'Ik zoek vaak de confrontatie. Fawzia is rustig, zij is de wijsheid die in gesprek gaat met de spontaniteit, haha. Ik bak geen zoete broodjes.'

●●● **Salama** 'We zijn bovendien allemaal van een andere generatie. Ik ben met 67 jaar de oudste, een publiek geheim, haha. Dat is nog zoiets: in de Arabische wereld is het geen minpunt om ouder te zijn, maar juist een pluspunt. Ik geniet veel respect. Zelfs de grootste baas bij MBC spreekt me aan met *madame*.'

'Er zijn weinig televisiepresentatoren van mijn leeftijd, dus ik had het geluk dat ik door het stereotype heen kon breken. Dat is een voorrecht maar ook een verantwoordelijkheid. Ik wil mezelf bijvoorbeeld niet op televisie presenteren als een te jeugdig geklede dame. Ik ga niet de competitie aan met dertig jaar jongere vrouwen. Daarnaast heb ik een gewichtsprobleem. In de hele wereld worstelen vrouwen daarmee. Ze worden over het hoofd gezien. Ik laat me zien zoals ik ben, met mijn leeftijd en mijn gewicht, maar wel met een gedegen mening. Ik wacht bij de opnames altijd af wat de drie andere meiden zeggen, en daarna kom ik pas, met een soort laatste samenvatting.'

'Dit seizoen hebben we veel onderwerpen

die voorheen taboe waren op televisie, zoals genitale mutilatie bij vrouwen, seks voor het huwelijk, ontroof, vrouwen die buitenshuis werken. We benaderen die kwesties niet op een geagiteerde manier, maar als zaken die nu eenmaal bij het leven horen. Dat heeft veel invloed. Vaak duikt zo'n onderwerp een maand later bij een ander programma op en krijgt het zodoende bestaansrecht.'

●●● **Barghout** 'Ik heb meer dan duizend leden bij mijn *Facebook*-account. Elke week krijg ik zo'n vijfhonderd tot zeshonderd e-mails van kijkers. Na de aflevering over masturbatie schreef een vrouw dat die uitzending haar hele blik op seks veranderd had. Zij dacht dat het taboe was om er zelfs maar aan te denken en dat ze in de hel zou branden. Ze schreef dat ze nu eindelijk het gevoel had dat een moeder, Fawzia, haar een schouderklopje had gegeven en zei: "Het is goed zo." Haar eigen moeder had nooit met haar over seks gesproken. Zelfs de imam had in de uitzending gezegd dat het goed was om te masturberen als je het gevoel hebt dat je het nodig hebt.'

●●● **Salama** 'Eigenlijk was ik erop tegen om masturbatie te bespreken, omdat ik niet weet wat de medische consequenties zijn van verslaving aan masturbatie. De maatschappij zou jongeren beter moeten onderwijzen. Ik kan geen antwoord geven op een vraag als: "Word ik blind van masturbatie?" Je zult er niet voor in de hel komen, maar je kunt ook niet zeggen: "Luister meiden: geniet, doe wat je wilt." Want dat is ook niet het juiste advies. Het is namelijk een solistische bezigheid, en geen gezonde manier van seks beleven. Toen er werd besloten het onderwerp toch te behandelen, hebben we geëist dat er een vrouwelijke arts bijgehaald zou worden en een religieus leider. Zodat zij ons konden aanvullen. Op die manier konden we een relevant onderwerp voor jongeren informatief benaderen.'

●●● **Barghout** 'In een andere aflevering hebben we de burka besproken. Ik betoogde: een gewone sluier is prima, maar hoe kun je iemand vertrouwen van wie je de gezichtsuitdrukking niet kunt zien? Die uitspraak

→ VERVOLG OP PAGINA 44

SATELLITE QUEENS

VERVOLG VAN PAGINA 19

is eruit gesneden. Niet om mijn mening, maar om mij te beschermen. Want onder mijn kijkers zitten ook compleet gesluierde vrouwen. En ze willen niet dat die vrouwen mij gaan haten. Zoals ik het zei leek het alsof ik gesluierde vrouwen niet vertrouwde. Maar het geldt alleen voor vrouwen met wie ik geen oogcontact kan maken.'

●●● **Salama** 'Ik snap wat je bedoelt. Stel je eens voor dat je een examen aflegt op de universiteit. Hoe kan de examinator weten of jij het bent?'

●●● **Barghout** 'Ik zag laatst compleet gesluierde vrouwen buikdansen in een Londens restaurant. In een burka! Dat is toch raar? In Tunesië is de sluier zelfs verboden.'

●●● **Salama** 'Ik heb bij MBC nooit te horen gekregen: "Dit mag je niet bespreken." Maar als ervaren journalist weet ik

dat er een dunne lijn loopt tussen een idee van vooroordelen bevrijden en gevoeligheden scherp aanvallen zodat je het vertrouwen verspeelt. Dus je censureert jezelf.'

'Zelfs voor mij liggen sommige onderwerpen gevoelig, zoals polygamie. In de moslimcultuur is polygamie toegestaan. Maar als een mid-

delbare man me schrijft: "Ik respecteer mijn vrouw en heb vier kinderen, maar nu ben ik verliefd op een 22-jarig meisje. Ik wil mijn vrouw niet kwetsen maar ik wil met dat meisje trouwen. Wat adviseert u?" Tja, wat zeg je dan? Ik vertel hem: je weet niet wat voor problemen je aanhaalt. Je wilt je vrouw niet kwetsen maar dat is onvermijdelijk. Verdient ze dat na 25 jaar huwelijk? Zij heeft haar rol als echtgenoot en moeder vervuld en het is niet haar schuld dat je haar niet getrouwd hebt na een liefdesaffaire. Zij heeft zich aan de afspraak gehouden, nu

moet jij ook je belofte nakomen. Het hart van die 22-jarige is heus niet gebroken. Zij heeft nog tijd genoeg om iemand te vinden. En bedenk dat zij als je haar trouwt ook niet meer je geliefde is maar je vrouw. Dan komen de huishoudelijke beslommeringen, de visites aan familie, het gedoe over uitgaven, en dan wordt ze gewoon weer een echtgenote. Dus gebruik je verstand.'

De echtgenoot van mevrouw Salama, Magdy Omar, lacht. 'Zij heeft gelijk. *I am a man who knows on which side his bread is buttered. Don't spoil a good thing.* Want dan moet je de prijs betalen en niet komen klagen.'

●●● **Salama** 'Over een tweede vrouw hebben we nooit hoeven praten. Hij zou niet durven!'

■ **Tegenlicht: Satellite queens**, maandag 21 januari, Nederland 2, 21:00-21:50 uur

Speciale vertoning *Satellite queens*, (met o.a. Bregtje van der Haak), zaterdag 9 februari, 16:00 uur Cinema Rialto, Amsterdam

« *Buikdansen in een burka! Dat is toch raar?* »

SPEELFILMS

ROOD: AANBEVOLEN

- ▶ 20:30 **SBS 6**
THE RECRUIT (2003, Roger Donaldson) Ondanks aanwezigheid van Al Pacino en Colin Farrell middelmatige thriller. Jongeman wordt gerekruteerd door de CIA. Vervolgens begint de ellende.
- ▶ 20:30 **RTL 7**
KNOCKAROUND GUYS (2001, Brian Koppelman en David Levien) De vier zoons van een maffiabaas uit Brooklyn gaan op pad naar een stadje in Montana om een tas geld terug te krijgen. Daar aangekomen blijken er nog wat andere kapers op de kust. Slappe actie waarin

THE RECRUIT — SBS 6, 20:30 uur

vreemd genoeg ook John Malkovich een rol speelt, lag een tijd op de plank: was het daar maar gebleven.

- ▶ 21:00 **ARTE**
JULES ET JIM (1962, François Truffaut) In Frankrijk voor WO I raken verlegen Duitse jood en wat extravertere Fransman, beiden in kunst en andere mooie dingen

des levens geïnteresseerd, innig bevriend. Wanneer ze hun beider droomvrouw (Jeanne Moreau) ontmoeten – een uitgelaten, maar in wezen raadselachtige jongedame – ontstaat een decennia omspannende driehoeksrelatie, die de onderlinge band niet aantast maar wel erg ingewikkeld maakt.

- ▶ 22:15 **DUITSLAND 2**
THE ZODIAC (2005, Alexander Bulkley) Thriller gebaseerd op de waargebeurde Zodiac-moorden die eind jaren 60 Amerika werden gepleegd. Op 20 december 1968 worden twee tieners vermoord terwijl ze het gezellig hebben bij een meer; en een half jaar later wordt een stel vermoord op een golfbaan. Een politie-inspecteur

en zijn zoon doen onderzoek maar raken tot over hun oren betrokken bij de zaak.

- ▶ 01:20 **BBC 1**
REMEMBER THE TITANS (2000, Boaz Yakin) Wanneer twee Amerikaanse middelbare scholen in de jaren 70 samengaan, fuseren ook hun football-teams. Hoofdcoach Denzel Washington komt daardoor in conflict met de andere hoofdcoach, Will Patton, die nu onder hem komt.
- ▶ 00:50 **DUITSLAND 1**
BURN HOLLYWOOD BURN (1997, Alan Smithee) Bijzonder slechte komedie waarin regisseur Smithee een film wil maken onder pseudoniem. En laat die nou samenvallen met zijn eigen naam.